

Natuur bedrijven

De natuur moet steeds meer haar eigen broek ophouden. De nieuwe natuurbeheerder is daarom een ondernemer. Opgeleid in Wageningen. Op safari in Europa? Waarom niet? We kunnen nog wel wat leren van Afrika.

tekst: Roelof Kleis

Zittend op het terras van The Chief's House in Kenia is het leven best goed te doen. Dit is dus wat ze een kamer met uitzicht noemen. Aan je voeten ligt 8000 hectare Afrikaanse wildernis. Oké, het kost wat: achthonderd dollar per nacht. Machiel Lamers, universitair docent milieubeleid, heeft er een nachtje doorgebracht. 'Maar wel tegen de *residents rate* van 250 dollar hoor', benadrukt hij. 'Het ziet er echt fantastisch uit. Je zit op een berg met uitzicht op een vallei. Een stijlvolle lodge voor jezelf, eigen personeel, een zwembad. En de olifanten zie je zó voorbij lopen.'

The Chief's House is een van de lodges van The Sanctuary at Ol Lentille, die volgens de ronkende tekst op de website het luxueus vakantie vieren in Kenia naar een nieuw niveau tillen. De middag voor de luxe overnachting was Lamers te gast bij de plaatselijke Maasai-gemeenschap - het contrast kon niet groter zijn. Maar dat is dus wel precies waar het om draait bij dit soort natuurbeheerbedrijven. Lamers: 'Natuur voor de rijken van deze wereld, om geld te genereren voor de armsten der aarde'.

Lamers doet samen met buitengewoon hoogleraar René van der Duim (Toerisme en duurzame ontwikkeling) en Jakomijn van Wijk (Maastricht School of Management) onderzoek naar het reilen en zeilen van ondernemingen als The Sanctuary at Ol Lentille. Projecten in Kenia waarbij toerisme gekoppeld wordt aan natuurbeheer in een eendrachtige samenwerking tussen ngo's, de lokale bevolking en privé-investeerders. De investeerder brengt geld mee, de lokale bevolking grond en de ngo de wens om de natuur op die grond te beschermen en behouden. De winst wordt onderling verdeeld. Een potentiële win-win situatie.

NATUURONDERNEMER

Kernvraag bij dit soort ecotoeristische projecten is volgens Lamers: hoe creëer je waarde uit natuur? 'Hoe benut je de waarde die in wilde natuur zit, zonder die natuur om zeep te helpen? Hoe zorg je ervoor dat mensen aan natuur verdienen en tegelijkertijd die natuur beschermen?' En

dat is precies de vraag waar ook de Nederlandse natuurbescherming voor staat. Door een terugtrekkende overheid moet de natuur steeds meer haar eigen boontjes doppen. 'Het beleid van de overheid is: ga op zoek naar een ander verdienmodel', drukt VHL-docent Judith Jobse (Tropische Bosbouw en Natuurbeheer) het uit. 'De natuurbeschermer wordt ondernemender, wordt zelfs ondernemer.' Jobse is de initiatiefnemer van een onderwijs- en onderzoeksproject waarbij het draait om dit soort nieuw natuurondernemerschap. Daarbij wordt nauw samengewerkt met de stichting *Rewilding Europe*.

Want waarom helemaal naar Afrika voor een beetje wildernis? Dat kan in Europa ook. *Rewilding Europe* wil nog voor het einde van dit decennium tien compleet nieuwe wildernissen maken in Europa. Grote gebieden van elk honderdduizend hectare in met name Oost-Europa en op de grens van Spanje en Portugal. Verlaten agrarische gronden die op dit moment liggen te verpauperen. Europa

'De kunst bij nieuwe verdienmodellen is: hoe komt een deel van het geld dat je verdient in de natuurbescherming terecht'

krijgt door een veranderende landbouwpolitiek steeds meer van dit soort verlaten gebieden. Gebieden die volgens hoogleraar Van der Duim liggen te wachten op nieuwe economische dragers. Duurzaam toerisme is zo'n mogelijk drager.

De link tussen de Europese wildernisbouwers en Wageningen UR ligt bij Wouter Helmer. De directeur van stichting ARK en *Rewilding Europe* is erelector bij VHL. Hij inspireerde Jobse tot een mooi project. Want die nieuwe natuurondernemer moet je wel opleiden. Samen met onder meer Van der Duim wordt daar nu werk van gemaakt. 'Dit is nou een mooi voorbeeld van hoe de samenwerking tussen VHL en de universiteit in de praktijk kan gaan', vindt Van der Duim. 'Tot voor kort kenden we elkaar al

De Voi Safari Lodge in Kenia maakt natuurschoon te gelde.

leen als naam op een lijstje mensen waar je nog eens contact mee moest leggen. Nu zien we elkaar bijna wekelijks. Zo gaat dat. Samenwerking ontstaat doordat je elkaar op thema's treft waar je beiden iets mee hebt.'

De eerste stapjes naar die nieuwe natuurondernemer zijn inmiddels gezet. Sinds vorige maand draait Van der Duim met een aantal collega's een nieuwe bachelor minor Tourism, Conservation and Development. Ook VHL-studenten doen daar aan mee. VHL en Helicon – de derde onderwijspartner in het project – gaan daarnaast nieuwe onderwijsmodules ontwikkelen gericht op het ondernemerschap in natuur. Studenten van de drie instellingen zullen onderzoek doen en stage gaan lopen bij projecten van *Rewilding Europe* of ARK, die vergelijkbare projecten in Oost-Europa uitvoert. De eerste student gaat binnenkort naar Western Iberia, één van de beoogde nieuwe wildernissen op de grens van Spanje en Portugal. Van der Duim: 'Die gaat uitzoeken wie de eigenaren zijn van die gronden en wat ze daar mee willen. Een prachtige case voor het onderwijs.'

GELD VERDIENEN

Het natuurondernemen staat nog in de kinderschoenen. Net als de nieuwe Europese wildernis. De Europese *Serengeti* ligt nog op de tekentafel. En studenten die zelf daadwerkelijk ondernemingen starten is nog toekomstmu-ziek. 'Maar het maken van businessplannen is uitdrukke-

lijk wel de bedoeling', zegt Van der Duim. Want daar gaat het toch uiteindelijk allemaal om: geld verdienen aan de natuur en voor de natuur. Misschien door lodges te exploiteren zoals in Afrika. Jobse: 'Maar je kunt ook denken aan de re-introductie van grote grazers, de oogst van wild vlees, streekproducten of de jacht. In veel gevallen zal dat gekoppeld zijn aan toerisme. Maar afhankelijk van het gebied is van alles mogelijk.'

Ook dichterbij huis is behoefte aan die nieuwe natuurondernemer. 'De schaal van *Rewilding Europe* is groot. Maar de filosofie is op meerdere plekken en schalen toepasbaar', vindt Van der Duim. 'Ook in ons land hebben we ongelooflijk behoefte aan nieuwe verdienmodellen. De kunst daarbij is: hoe komt een deel van het geld dat je verdient in de natuurbescherming terecht.'

De studie naar de projecten in Kenia laat zien dat dat niet zonder slag of stoot gaat. De projecten creëren bijvoorbeeld sociale ongelijkheid, doordat de een beter in staat is te profiteren van de nieuwe situatie dan de ander. Waar geld te verdelen valt, komen bovendien fraude en corruptie om de hoek kijken.

Maar Lamers ziet ook veel goede ontwikkelingen. Veel van het verdiende geld wordt besteed aan onderwijs en gezondheidszorg. Daarnaast worden lokale hospitaaltjes gebouwd en levert het toerisme nieuwe banen op die niet met de veeteelt samenhangen. Maar bovenal: de natuur is er goed mee. **R**